

9. Паламарчук О. І. Класифікація загроз економічної безпеки підприємств : зб. наук. пр. Одес. держ. екон. ун-ту / Олександр Іванович Паламарчук. – Одеса : ОДЕУ, 1999. – Вип. 3. – С. 63–68.

Иванкив Ольга. Диагностика угроз экономической безопасности предприятия и направления их нивелирования в условиях интеграционных процессов. В статье исследуется система экономической безопасности предприятий Украины и предпринимается попытка поиска путей снижения угроз их деятельности в условиях евроинтеграции.

С целью защиты бизнеса от внутренних угроз, раскрытия и развития потенциальных возможностей предприятия предлагается создание эффективной системы управления персоналом, а не обычное переименование отдела кадров; разработка индивидуального подхода к каждому сотруднику; разработка под каждое рабочее место системы карьерного роста, которая бы зависела от достижений человека на работе, а не от степени родства; повышение мотивации материальными и нематериальными способами; создание системы формирования кадрового резерва.

Идентифицируются возможные угрозы экономической безопасности предприятий в процессе взаимодействия с поставщиками, потребителями, конкурентами и органами государственного управления. Доказано, что каждый субъект взаимодействия может нести соответствующую угрозу, которая отражается на результатах хозяйственной деятельности исследуемых предприятий и их дальнейшем развитии. Учитывая идентифицированные нами угрозы, предлагаются пути обеспечения экономической безопасности для предприятий по каждому субъекту взаимодействия.

Ключевые слова: безопасность, экономическая безопасность предприятия, риски, угрозы экономической безопасности предприятия, евроинтеграция.

Ivankiv Olga. Threats to Economic Security of the Enterprise and Directions of Leveling in Terms of European Integration Processes. In the article the economic safety system of Ukraine enterprises is investigated and attempted to find ways to reduce threats to their activities in terms of European integration.

To protect the business from internal threats, exposure and development potential it was offered for the company to create an effective system of personnel management, not simple renaming of staff; development of an individual approach to each employee; development at every job career system, which would depend on the achievements of the man at work, and not on the degree of kinship; increase motivation tangible and intangible ways; creating a system of formation of personnel reserve.

Identified possible threats to the economic security of enterprises in the process of interaction with suppliers, customers, competitors and the public administration. Investigated that each interaction can carry an appropriate threat that appears on the results of economic activity of the studied companies and their further development. Considering we identified threats, the ways of providing economic security for businesses on every subject interaction.

Key words: security, economic security, risks, threats to the economic security of enterprises, European integration.

УДК[338.36:621]:330.341.1(477)

Юлія Грудзевич – аспірант кафедри економіки та безпеки підприємства Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Характеристика сучасного стану розвитку інноваційної діяльності на машинобудівних підприємствах України

У статті здійснено аналіз інноваційної діяльності машинобудівних підприємств України, досліджено динаміку інноваційної активності, напрямів та обсягів фінансування витрат на інноваційну діяльність, указано загальні тенденції запровадження інновацій за видами діяльності. Також проаналізовано ефективність інноваційних підприємств за умов реалізації рамкових програм, визначено основні перспективи розвитку інноваційної діяльності машинобудівних підприємств.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційна активність, інтрапренерство, машинобудування, фінансування інноваційної діяльності, інвестиції.

Постановка наукової проблеми та її значення. Динаміка інноваційних процесів у державі свідчить про перспективи подальшого розвитку економіки в цілому. Тому аналіз показників інноваційної діяльності сприяє уявленню не лише про стан справ у цій сфері, а й про рівень підприємницької активності як такої. У розвинених країнах інновації в промисловості – важливе джерело експорту, що забезпечує значну частку приросту річного ВВП. На жаль, в Україні частка інновацій у кінцевій реалізованій продукції вкрай низька, що додатково підтверджує нагальну потребу пошуку нових способів і стимулів розвитку інноваційних процесів та технологій на вітчизняних підприємствах. Тому для визначення основних засад розвитку промисловості потрібно проаналізувати сучасний стан інноваційної діяльності підприємств України, визначити перспективні напрями роботи.

Аналіз досліджень цієї проблеми. І. А. Сільченко [7], Л. С. Захаркіна [2], А. О. Касич [4], О. Г. Дегтяренко [1], Н. В. Поліщук [6] у своїх публікаціях наголошують на повільній адаптації промислових підприємств до ринкових потреб в інноваційній продукції та в необхідності пошуку способів підвищення ефективності інноваційної діяльності.

Мета та завдання статті – аналіз інноваційної діяльності й визначення перспектив інноваційного розвитку промислових підприємств у цілому та, зокрема, машинобудування.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. У контексті дослідження потрібно вивчити стан інноваційної активності в країнах ЄС, підприємства яких традиційно вважаються лідерами з технологічних інновацій. Серед усіх напрямів інноваційного розвитку одне з найважливіших місць у країнах Європейського Союзу належить машинобудівній промисловості. Зокрема, про це свідчать і пріоритети, закладені в Рамковій програмі досліджень та інновацій HORIZON 2020, яка розрахована на 2014–2020 рр. У ній заплановано вирішити питання створення нових робочих місць, стимулювати економічний розвиток членів ЄС, покращувати конкурентні умови й сприяти покращенню добробуту громадян у цілому. Акцентування уваги на інноваціях у машинобудівній індустрії має певні цілі, а саме:

- створити надійні й швидкі умови переходу наукових досліджень до реалізації кінцевої продукції на ринку;
- прискорити темпи розвитку нових технологій та інновацій;
- створити умови для зростання інноваційності підприємств малого й середнього бізнесу;
- створення нових інноваційних бізнес-структур.

Така політика підтримки інновацій у ЄС сприяє реалізації її промислового потенціалу та дає змогу утримувати світове лідерство в конкурентній боротьбі з країнами Азії та Америки. Уже сьогодні саме машинобудування забезпечує близько 75 % експорту всього Європейського Союзу. Саме на цю галузь припадає 80 % усього обсягу інновацій [1]. Через послідовну реалізацію цієї програми Європейська комісія має на меті дати поштовх для розвитку найновітніших технологій та інновацій, зміцнити конкурентоспроможність Європи й фактично здійснити нову промислову революцію. Положення цієї програми посилюють наголос на потребі відходу від традиційних наукових досліджень до інноваційного розвитку та впровадження розробок на практиці. Зокрема, планується повернення на територію ЄС переведених десятиліття тому виробництв з Азії, Африки й Латинської Америки.

Варто згадати, що подібні програми впроваджувалися в ЄС і в минулому та принесли бажані результати. Серед них – програма «Manufacture» («Машинобудування майбутнього»), яка переросла в проект «FactoriesoftheFuture» («Підприємства майбутнього»). У межах останньої реалізовано понад 140 проектів різних галузей, що призвело до припинення стагнації в промисловості й значно підвищило рівень інноваційної активності підприємств малого та середнього бізнесу.

На сьогодні серед основних завдань Рамкової програми HORIZON 2020 – підвищення продуктивності праці задіяних підприємств і мінімізація собівартості продукції. Паралельно поставлено завдання розширення інновацій у робототехніці, лазерній та фотонній технологіях, а також збільшення інвестування у створення промислового обладнання до 9 % у 2020 р. (із відомих 6 %). Окрім того, заплановано знизити енергетичні витрати виробництва на 30 %, на 20 % зменшити кількість відходів виробництва й споживання виробничих матеріалів. Для реалізації вказаних цілей значну увагу та фінансування отримають виробництво наноматеріалів і впровадження нанотехнологій, технології надшвидкого виготовлення виробів (RapidPrototyping, 3D Printing, Stereolithography). Пріоритетні також імплементація електронних підприємств, ширше застосування систем робототехніки, розроблення покращених вимірювальних приладів й інструментів, у тому числі з контролю якості.

Як бачимо, у Європейському Союзі усвідомлюють нагальну потребу інвестування машинобудівної галузі, а особливо новітніх інноваційних розробок. Це забезпечить країнам ЄС не лише зростання рівня

зайнятості, доходів бізнесу та населення, а й зростання ВВП і конкурентоспроможності на світовому ринку. Це досвід, який варто переймати Україні, щоб відновити свої позиції одного з лідерів машинобудівної галузі. Незважаючи на глибоку кризу галузі, її технологічну відсталість та енергоємність, упровадження інновацій і у виробництві, і в усіх процесах на підприємстві здатне прискореними темпами повернути підприємства до групи лідерів національної економіки. Особливої актуальності набуває питання модернізації українського машинобудування також з огляду на підписання та ратифікацію Угоди про асоціацію з ЄС. Відповідно до неї, гармонізації потребуватимуть стандарти виробництва і якості продукції, що неможливо зробити без широкого переоснащення насамперед машинобудівних підприємств – виробників основних засобів.

На жаль, поточний стан інноваційної активності в українському машинобудуванні, залишається на низькому рівні. Так, згідно з даними Державної служби статистики [5], за підсумками 2014 р. в Україні інноваційно активними були 1609 підприємств, або ж 16,1% від їх загальної кількості. Зокрема, порівнюючи з 2013 р., це становило 1715 підприємств, або ж 16,8 %. Цю негативну динаміку простежено протягом трьох останніх років (рис. 1).

Отже, динаміка останніх років засвідчує негативні тенденції не лише щодо зменшення кількості промислових підприємств, які здійснюють інновації, але й питомої ваги підприємств такого типу. Подальше збереження цього тренду призведе до ще більшого технологічного відставання вітчизняної промисловості й, нарешті – до остаточної втрати конкурентоспроможності не лише на світовому ринку, але й втрати попиту внутрішніх споживачів.

У структурі витрат на інноваційну діяльність протягом останніх років переважають витрати на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення. Протягом 2012–2014 рр. аналізу їх частка коливалася від 58 до 70,1 % (рис. 2). Ця цифра закономірна, оскільки саме ця частина інноваційних витрат найбільш капіталомістка, потребує значних інвестиційних укладень підприємства. Водночас грошові кошти витрачаються також на внутрішні й зовнішні науково-дослідні роботи, придбання інших зовнішніх знань (або ж технологій) та ін. До іншого відносять такі напрями фінансування, як навчання й підготовка персоналу для розробки та застосування нових чи значно вдосконалених продуктів і процесів; діяльність підприємства щодо ринкового запровадження інновацій та інші роботи, пов'язані з цим.

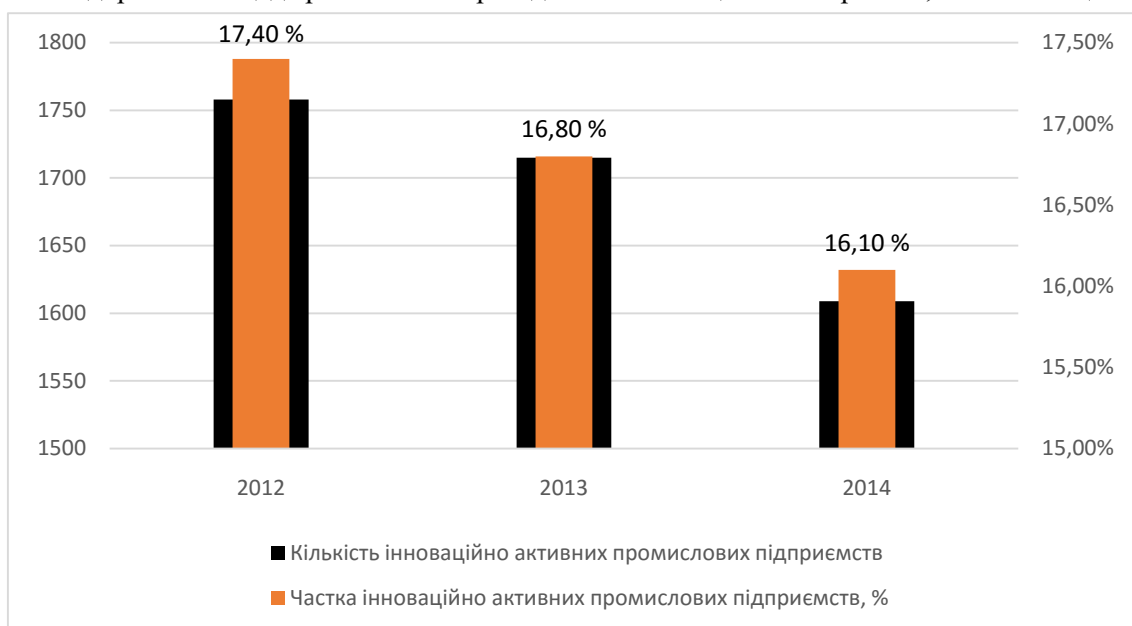

Рис. 1. Інноваційна активність промислових підприємств в Україні

При цьому протягом останніх років простежено підвищення частки витрат на внутрішні науково-дослідні роботи (із 8,4 % у 2012 р. до 15,9 % у 2014-му, тобто майже удвічі). Потрібно відзначити, що одночасно зростає й частка витрат на замовлення науково-дослідних робіт у сторонніх організацій – від 2 % у 2012-му до 6,9 % у 2014 р., тобто навіть більшими темпами, ніж внутрішні НДР. Така динаміка свідчить, що підприємства потребують не просто механічної закупівлі машин й обладнання, а й індивідуально спроектованих під специфіку діяльності інноваційних розробок. Це підтверджує потенціал упровадження інноваційних структур інтрапренерського типу в промислових підприємствах України.

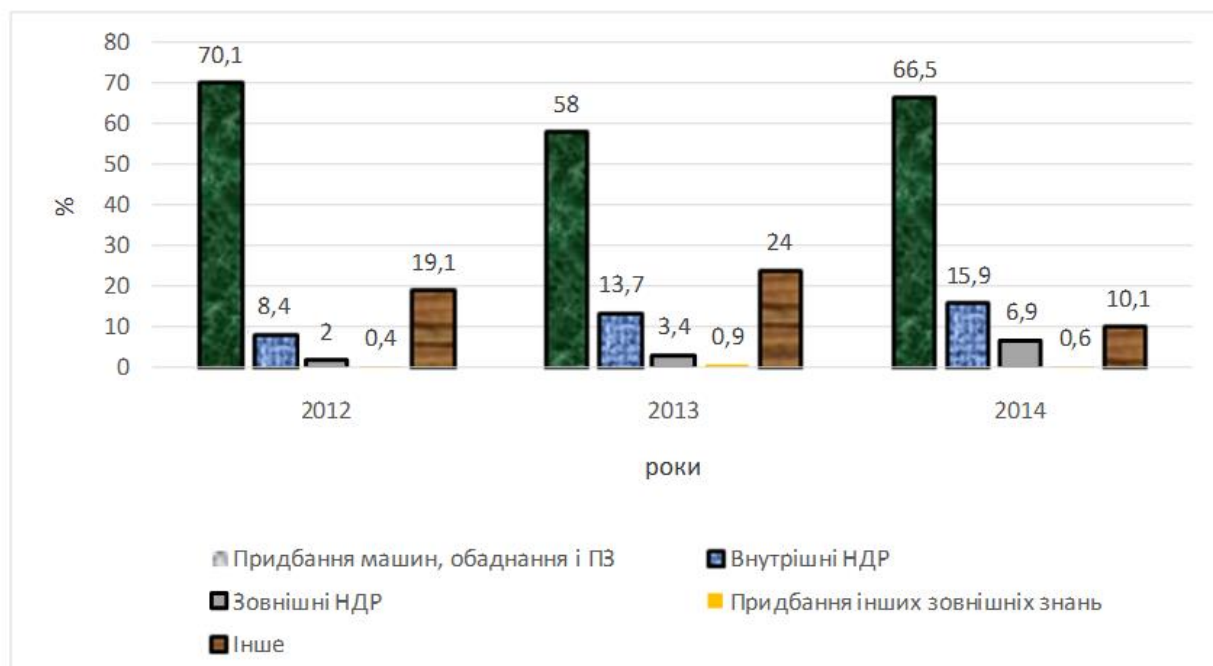

Рис. 2. Напрями фінансування витрат на інноваційну діяльність промислових підприємств України

Розглянувши показники фінансування інноваційної діяльності в грошовому виразі, можна зробити висновок про значне скорочення таких видатків у 2013 р., до рівня 7,7 млрд грн – у 2014-му; тобто нижче показника навіть 2010 р., коли інноваційні видатки промислових підприємств склали 8 млрд грн. Ці показники засвідчують суттєве скорочення інноваційних видатків, особливо якщо врахувати інфляційні процеси останніх років. Тобто реальне падіння інноваційних видатків значно більше, придбано значно менше машин і механізмів, упроваджено менше технологічних нововведень. Окрім суто економічних, однією із серйозних причин негативної динаміки вважається, безумовно, анексія АРК, військові дії в зоні АТО, де зосереджено достатньо велику частку промислових підприємств національної економіки.

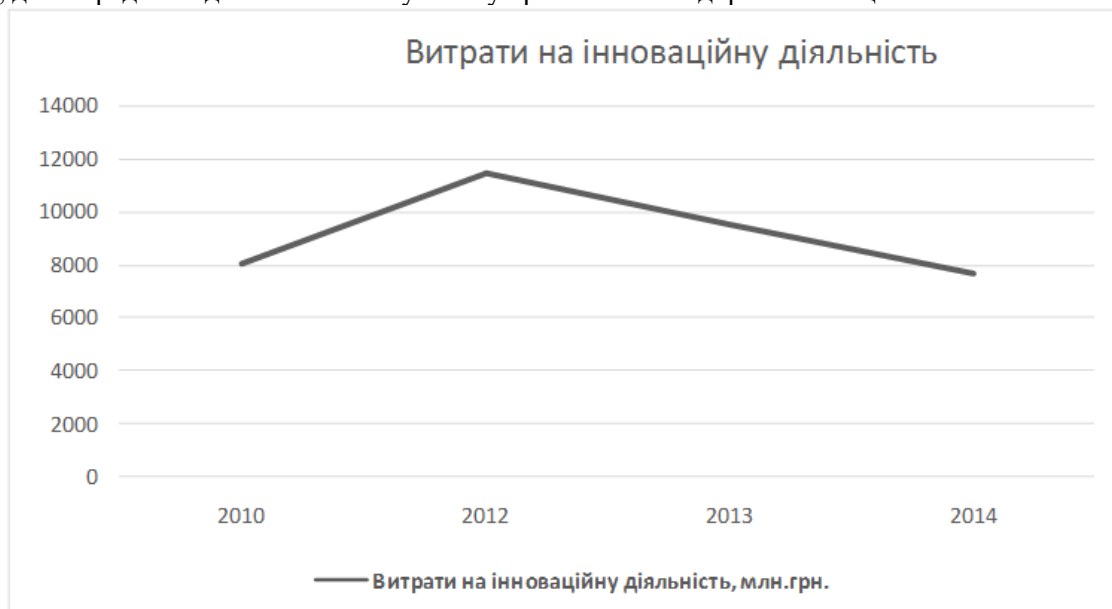

Рис. 3. Динаміка обсягів витрат на інноваційну діяльність промислових підприємств України

Для комплексного аналізу показників інноваційної діяльності вітчизняної промисловості важливо проаналізувати, за рахунок яких джерел відбувається фінансування розробок і впровадження інновацій.

Оскільки традиційним джерелом інвестування для українських підприємств є власні кошти, то більшість інновацій здійснюється так само за рахунок власних грошових ресурсів суб'єктів господарювання (табл. 1).

Як видно з наведених даних, понад половина грошових коштів на фінансування інновацій підприємства акумулюють із власних фінансових ресурсів. У 2014 р. частка власних коштів досягла не баченого раніше рівня – 85 %. Очевидно, що поряд зі значним спадом у загальному обсязі витрат на інновації промисловими підприємствами України це аж ніяк не свідчить про зростання спроможності підприємств інвестувати в інноваційні розробки та їх упровадження. Це підтверджує відтік фінансування практично з усіх зовнішніх джерел, як в абсолютних, так і у відносних показниках, порівнянню з іншими джерелами.

Таблиця 1

Джерела фінансування інноваційної діяльності промисловими підприємствами України

Джерело фінансування	2012		2013		2014	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Усього, у тому числі:	11480562,8	100	9562626,0	100	7695892,3	100
власні кошти	7335852,7	63,9	6973435,8	72,9	6540272,0	85
державний бюджет	224256,1	2	24659,6	0,3	344063,7	4,5
місцеві бюджети	17591,6	0,1	157665,0	1,6	5729,0	0,1
позабюджетні фонди	25,4	-	2171,0	-	32855,2	0,4
вітчизняні інвестори	154461,5	1,3	123749,0	1,3	8197,1	0,1
іноземні інвестори	994783,7	8,7	1253193,0	13,1	138688,0	1,8
кредити	2407795,2	21	630197,8	6,6	561149,6	7,3
інші	345796,6	3	397554,8	4,2	64937,7	0,8

У 2014 р. витрати державного бюджету на фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств значно зросли, порівняно з двома попередніми роками, і склали понад 300 млн грн, які отримали дев'ять підприємств, чого не можна сказати про кошти місцевих бюджетів, із яких лише у 2013 р. спрямовано відносно велику суму – 157 млн грн, але вже для 12 суб'єктів господарювання. Такі невисокі показники бюджетної підтримки й різкі стрибки в її динаміці засвідчують відсутність системного підходу та політики фінансування інновацій. Водночас розвинені країни розробляють і реалізують низку заходів бюджетної й економічної політики в цілому. Щодо підтримки інноваційної діяльності варто перейняти досвід надання адресних податкових пільг, за допомогою яких відбувається планомірне збільшення видатків на наукові розробки в крупних корпораціях, а підприємства малого та середнього бізнесу мають можливість упровадити свої перші інноваційні проекти. Також на Заході практикують надання кредитів на пільгових умовах для підтримки наукових розробок і навіть часткового фінансування вагомих проектів. Розповсюджений інструмент – застосування прискорених норм амортизації для списання наукового обладнання, а також безоплатне відведення або ж пільгові умови оренди земельних ділянок, нерухомості та іншого державного майна для інноваційних проектів на підприємствах. Також можливе включення до калькуляції собівартості кінцевої продукції витрат на НДДКР.

Лише у 2014 р. частка фінансування інновацій із позабюджетних фондів склала 0,4 %, тоді як у попередні два роки воно практично не здійснювалося. Критичне падіння простежено і в динаміці вкладень із боку вітчизняних інвесторів: із 154 млн грн у 2012-му р. до 8 млн грн у 2014 р. Грошовими ресурсами з цього джерела скористалися шість підприємств. Обсяг вкладень із боку іноземних інвесторів хоча і є значно більшим, ніж вітчизняних, проте у 2014 р. продемонстрував стрімке падіння майже в 10 разів, порівняно з 2013 р., – із 1,25 млрд грн до 139 млн грн для 11 підприємств. Зазвичай, іноземні інвестиції не є наслідком прямого зацікавлення інвесторів в інноваційних розробках українських підприємств, а лише способом заведення коштів із боку закордонних власників або ж материнської компанії.

Вітчизняні підприємства певною мірою використовують і залучення кредитних коштів як один зі способів фінансування своїх інноваційних розробок. Так, у 2014 р. 7,3 % усіх витрат у цьому напрямі здійснено саме за їхній рахунок, прокредитовано 39 інноваційно активних підприємств. Безумовно,

короткостроковий характер надання банками кредитів в останні роки, високі процентні ставки, завищені вимоги до покриття кредитів твердою заставою й затягування термінів затвердження позик із боку фінансово-кредитних установ значно знижує потенціал залучення такого виду ресурсів промисловими підприємствами. Не сприяють кредитуванню й загальна нестабільність фінансового ринку країни, банкрутство та ліквідація великої кількості банківських установ.

Отже, проведений аналіз статистичних показників та обґрунтування їхніх значень дає підставу зробити висновок про негативну динаміку щодо кількості підприємств, що займаються інноваційною діяльністю, зменшенням загальних витрат на її фінансування, а також зведенням усіх можливих джерел її фінансування практично до одного – власних грошових ресурсів підприємства. Загальні тенденції для промислових підприємств України властиві й для машинобудівної галузі. Для підтвердження цього розглянемо окремі показники інноваційної активності вітчизняних машинобудівних підприємств.

На промислових підприємствах України 90 % усіх інновацій упроваджувались у переробній промисловості, а саме у 2014 р. найбільше підприємств переробної промисловості – 334 – займалися інноваційною діяльністю у сфері виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів. За рештою видів економічної діяльності можна відзначити інноваційну активність суб'єктів, що займалися виробництвом виробів із деревини, паперу й поліграфічною діяльністю; виробництвом гумових і пластмасових виробів; металургійним виробництвом. Закономірно, що одне з провідних місць у сфері розробки та впровадження інновацій займають машинобудівні підприємства. Зокрема, за підсумками 2014 р., інноваційно активними були підприємства машинобудівної промисловості, які займалися виробництвом:

- комп'ютерів, електронної та оптичної продукції (71);
- електричного устаткування (64);
- машин та устаткування, не віднесених до інших угруповань (155);
- автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів й інших транспортних засобів (69).

Отже, усього 359 підприємств машинобудівної промисловості були інноваційно активними у 2014 р., вони склали 22,3 % від усієї кількості суб'єктів господарювання, котрі займалися інноваційною діяльністю.

Істотна відмінність машинобудівних підприємств від інших промислових фірм – те, що суттєву частину інноваційних видатків спрямовано на фінансування внутрішніх науково-дослідних робіт (28,8 % у 2013 р. і 33,3 % – у 2014-му). У 2014 р. також значно підвищилася частка витрат на зовнішні НДР – 17,7 % проти 5 % у 2013-му. Як і в промислових підприємств у цілому, значну частку інноваційних витрат спрямовують на придбання машин, обладнання й програмного забезпечення, пов'язаного з реалізацією інноваційних проєктів. Так, у 2013 р. на ці потреби використано 28,3 % коштів, у 2014-му – 39,7 %.

На жаль, фінансування інноваційних проєктів на машинобудівних підприємствах у 2014 р. скоротилося на 1,3 млрд грн, або на 37 %, порівняно із 2013 р. Розглянемо структуру та обсяги джерел, які використовувалися для фінансування інноваційної діяльності (табл. 2).

Таблиця 2

Джерела фінансування інноваційної діяльності машинобудівними підприємствами України

Джерело фінансування	2012		2013		2014	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Усього, у тому числі:	3079143,5	100	3589990,6	100	2267097,1	100
власні кошти	2183484,3	70,9	2274342,3	63,4	1755922,2	77,5
державний бюджет	47405,4	1,5	15278,8	0,4	337833,5	14,9
місцеві бюджети	85	-	10712,2	0,3	65	-
позабюджетні фонди	25,4	-	2171	-	32585,2	1,4
вітчизняні інвестори	62795,3	2	10284,1	0,3	7585,3	0,3
іноземні інвестори	384306,9	12,5	1054469	29,4	117763,8	5,2
кредити	214443,4	7	69680,9	1,9	8071,1	0,4
інші	186597,8	6,1	153052,3	4,3	7271	0,3

Так само, як і в промислових підприємств України в цілому, головним джерелом фінансування інновацій на машинобудівних вважаються власні кошти, причому у 2014 р. їх частка в загальному обсязі сягнула 77,5 %. Кошти державного бюджету незначні за обсягом і лише у 2014 р. за їхній рахунок профінансовано 14,9 % інновацій. Місцеві бюджети і позабюджетні фонди (за винятком 2014 року) практично фінансували одиничні проекти та на загальні обсяги інноваційної активності впливу не мали.

Значно скорочується впровадження інновацій за рахунок коштів вітчизняних й іноземних інвесторів, причому останні протягом указаних років пріоритетно фінансували виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції, що підтверджує орієнтованість іноземних інвесторів на передові розробки в машинобудівній сфері. Водночас найбільше в грошовому виразі капітальних інвестицій у машинобудуванні ідуть на виробництво транспортних засобів [3]. Таку ситуацію можна пояснити концентрацією в Україні таких потужних напрямів машинобудівного виробництва, як виробництво цистерн для залізничного транспорту (ПАТ «Азовзагальмаш», ПАТ «Полтавхіммаш»), локомотивів (ПАТ «Луганськтепловоз», ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод»), вагонів (ПАТ «Стахановський вагонобудівний завод», ПАТ «Азовзагальмаш», ПАТ «Дніпровагонмаш»). Потужні вкладення вливаються в автомобілебудівну галузь і її підприємства-флагмани: ПАТ «Запорізький автомобільний завод», ПАТ «Автомобільна компанія «Богдан Моторс», ТОВ «Кременчуцький автоскладальний завод» та ПрАТ «Єврокар».

Достатньо вагомим джерелом фінансових ресурсів були й позичкові кошти фінансово-кредитних установ, проте їх обсяги у 2014 р. скоротилися лише до 8 млн грн. Отже, можна стверджувати про такі тенденції щодо інноваційної активності машинобудівних підприємств України:

- 1) машинобудівні підприємства України складають приблизно 1/5 від усіх інноваційно активних промислових підприємств, як за кількістю, так і за обсягами витрат на інновації;
- 2) протягом 2012–2014 рр. простежуємо негативну динаміку скорочення кількості інноваційно активних підприємств та витрат на інновації;
- 3) серед джерел фінансування інновацій найбільшу питому вагу займають власні кошти підприємств, україн недостатнім є фінансування за рахунок державних програм, скорочуються обсяги кредитування інноваційних розробок;
- 4) іноземні інвестори при загальному скороченні вкладень в українське машинобудування, надають перевагу фінансуванню проектів у сфері комп'ютерних технологій, виробництва електронної й оптичної продукції;
- 5) поточна геополітична ситуація, анексія АРК та проведення АТО на території Донецької та Луганської областей вплинули на скорочення як обсягів виробництва й реалізації машинобудівної продукції, так і на рівень інноваційної активності підприємств галузі.
- 6) активізація інноваційної діяльності машинобудівних підприємств України є питанням не лише їхнього розвитку та конкурентоспроможності, а й існування в майбутньому, у світлі підписаної угоди про асоціацію з ЄС і необхідністю гармонізації стандартів виробництва та якості продукції.

Джерела та література

1. Дегтяренко О. Г. Інноваційний механізм управління машинобудівними підприємствами / О. Г. Дегтяренко, С. І. Колосок // Вісник СумДУ. – Серія : Економіка. – 2007. – № 2. – С. 91–97.
2. Захаркіна Л. С. Збалансування економічного розвитку машинобудівних підприємств в процесі стратегічного планування / Л. С. Захаркіна // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 3. – С. 88–95.
3. Інноваційний розвиток промисловості як складова структурної трансформації економіки України. – К. : НІСД, 2013. – 71 с.
4. Касич А. О. Стратегічні орієнтири інноваційного розвитку машинобудування України / А. О. Касич // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 7. – С. 32–40.
5. Наукова та інноваційна діяльність в Україні : стат. зб. / Держ. ком. статистики України ; відп. за вип. І. В. Калачова. – К. : [б. в.], 2004. – 360 с.
6. Поліщук Н. В. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємств / Н. В. Поліщук // Наука й економіка. – 2009. – Т. 2. – № 4 – С. 124–127.
7. Сільченко І. А. Ефективність інноваційної діяльності машинобудівних підприємств / І. А. Сільченко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2011. – № 3. – С. 79–82.

Грудзевич Юлія. Характеристика современного состояния развития инновационной деятельности на машиностроительных предприятиях. В статье анализируются инновационная деятельность машиностроительных предприятий Украины, исследована динамика инновационной активности, направлений и объемов финансирования расходов на инновационную деятельность, указываются общие тенденции внедрения инноваций

по видам деятельности. С целью комплексного анализа показателей инновационной деятельности исследованы источники финансирования инноваций, а именно часть собственных средств, ресурсов, выделенных из государственного бюджета, и внебюджетных фондов, отечественных и иностранных инвесторов, кредитных средств. Также проведен анализ эффективности инновационных предприятий в условиях реализации рамочных программ («HORIZON 2020», «Manufuture», «FactoriesoftheFuture»). Определены основные перспективы развития инновационной деятельности машиностроительных предприятий.

Ключевые слова: инновационная деятельность, инновационная активность, интрапренерство, машиностроение, финансирование инновационной деятельности, инвестиции.

Grudzevych Iuliia. The Characteristic of the Current State of Development of the Innovation in the Mechanical Engineering Enterprises of Ukraine. The article analyzed the innovation of the mechanical engineering enterprises of Ukraine, investigated the dynamics of innovation activity, trends and the scope of funding of costs for innovation, noted the general trends for innovation activities by type of activity. The sources of funding of the innovation were investigated in order to a comprehensive analysis of indicators of innovation activity, namely the share of own funds, resources that are allocated from the state budget and off-budget funds, domestic and foreign investors, credit money. Also, the effectiveness of innovative enterprises under the conditions of implementation of the Framework Programme ('HORIZON 2020', 'Manufuture', 'Factories of the Future') was analyzed. The main prospects for the development of innovative mechanical engineering enterprises were defined.

Key words: innovation, innovative activity, intrapreneurship, mechanical engineering, financing of innovation, investments.

УДК 334:339.17 (088.7/.77)

Алла Лялюк – доцент кафедри економіки та безпеки підприємства Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Формування концепції виміру вітчизняних брендів на відповідність моделі 4-D

Розглянуто модель 4-D (модель 4-мірного брендингу), яка включає чотири виміри: функціональний, соціальний, духовний і ментальний. Проаналізовані результати дослідження на відповідність концепції моделі 4-D досвіду взаємодії українських споживачів деякими вітчизняними брендами. Описано виміри, які переважають у досліджуваних вітчизняних торгових марках.

Ключові слова: бренд, торгова марка, функціональний, духовний і ментальний виміри.

Постановка наукової проблеми та її значення. Традиційне класове суспільство відмирає, тому на зміну йому приходять щось на зразок «суспільства брендингу». Із погляду соціального виміру, бренд часто створює навколо себе культ та є знаком соціальної відмінності або реквізитом у побутовій п'єсі індивідуума. Носій символу того чи іншого бренду легко впізнається й відкрито або мовчки приймається іншими членами суспільства. Хоча може бути й навпаки, тобто сформуватися неприйняття людини просто на підставі вибраних ним брендів. У сучасних умовах розвитку споживчого ринку вибір товарів і послуг часто визначається популярністю бренду. Проте більшість українських виробників в умовах швидкого переходу до ринкових відносин не встигає модифікувати свій товар до вимог ринку, позиціонуванню бренду приділяють недостатню увагу, що призводить до зниження продажів. Якщо розглядати брендинг у зв'язку з маркетингом, то він являє собою один із типів маркетингових технологій, спрямований на створення бренду й управління ним. Використання брендингу створює конкурентну перевагу компанії перед її конкурентами, оскільки забезпечує її визнання в усьому світі, сприятливі умови для просування нових товарів компанії, які ще до моменту їх отримання споживачем позитивно сприймаються з огляду на авторитет товарів фірми.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Останнім часом у літературі щодо брендингу розроблено безліч корисних підходів і методів до виміру таких явищ, як індивідуальність бренду, його ДНК, довіра до бренду, прихильність і любов до нього. Проблему розроблення бренду розкрито в роботах таких вітчизняних і зарубіжних науковців, як Д. Аакер, Т. Гед, Б. Шмітт, Й. Бракус О. Малинка та ін. [1–3, 5].